

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 14.12.2017
COM(2017) 749 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Ένατη έκθεση σχετικά με την κατάσταση της εφαρμογής και τα προγράμματα για την
εφαρμογή (σύμφωνα με το άρθρο 17) της οδηγίας 91/271/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την
επεξεργασία των αστικών λυμάτων**

{SWD(2017) 445 final}

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Ένατη έκθεση σχετικά με την κατάσταση της εφαρμογής και τα προγράμματα για την
εφαρμογή (σύμφωνα με το άρθρο 17) της οδηγίας 91/271/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την
επεξεργασία των αστικών λυμάτων**

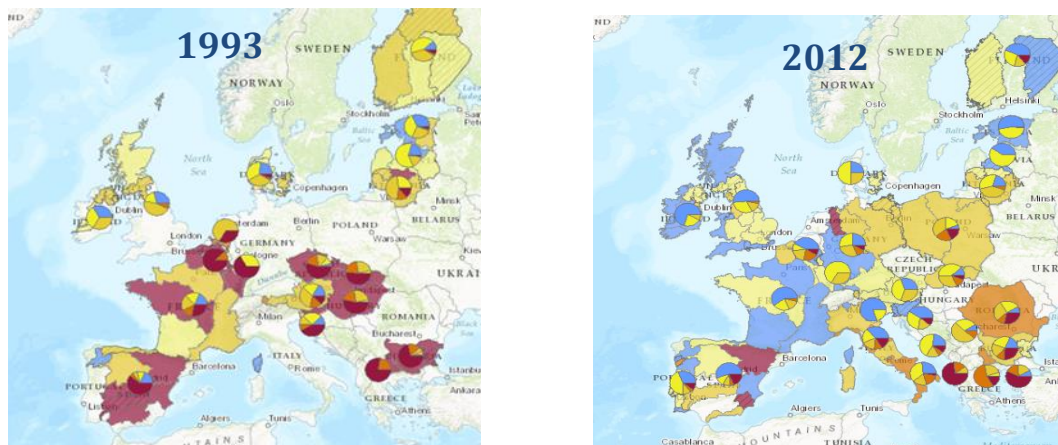
Περιεχόμενα

1. ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	1
2. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	3
2.1 Δίκτυα αποχέτευσης και/ή άλλα κατάλληλα συστήματα.....	5
2.2 Δευτερογενής ή βιολογική επεξεργασία	6
2.3 Αυστηρότερη ή τριτοβάθμια επεξεργασία και ευαίσθητοι τομείς	6
2.4 Απόσταση έως τη συμμόρφωση	7
2.5 Τάσεις ως προς τη συμμόρφωση	10
2.6 Μεγάλες πόλεις — Πολλά λύματα	11
2.7 Παραγωγή και επαναχρησιμοποίηση λυματολάσπης	11
2.8 Επαναχρησιμοποίηση λυμάτων	12
3. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΛΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ	13
4. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ	13
4.1 Προγράμματα χρηματοδότησης	13
4.2 Νομική επιβολή	14
4.3 Στρατηγική για την προώθηση της συμμόρφωσης	15
4.4 Έρευνα και καινοτομία	15
5. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΝ	15
6. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	16
7. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΛΥΜΑΤΩΝ	18
8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	18

1. ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων είναι ένα από τα βασικά μέσα πολιτικής στο πλαίσιο του ενωσιακού κεκτημένου για το νερό, με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας. Η πρόοδος που έχει συντελεστεί όσον αφορά την εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας την τελευταία 25ετία συνέβαλε με ουσιαστικό τρόπο στη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων σε ποταμούς, λίμνες και θάλασσες της ΕΕ (βλ. σχήμα 1). Επιπλέον, στήριξε σε μεγάλο βαθμό την πρόοδο που διαπιστώθηκε ως προς την επίτευξη των στόχων άλλων ενωσιακών οδηγιών, όπως της οδηγίας για το πόσιμο νερό, της οδηγίας για τα ύδατα κολύμβησης, της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα και της οδηγίας-πλαισίου για τη θαλάσσια στρατηγική¹. Επίσης, η υπό εξέταση οδηγία, μαζί με τις οδηγίες για τα ύδατα κολύμβησης και το πόσιμο νερό, συμβάλλει στην ανάπτυξη και στην απασχόληση. Ενδεικτικά:

- κάθε χρόνο απαιτούνται επενδύσεις σε υποδομές ύδρευσης ύψους μεταξύ 19 και 25 δισ. EUR·
- περίπου 600 000 θέσεις εργασίας, σε ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης, συνδέονται με τη διαχείριση των υδάτων.

Σχήμα 1 — Εξέλιξη του βιοχημικά απαιτούμενου οξυγόνου (BOD₅) στους ευρωπαϊκούς ποταμούς. Η μείωση του BOD₅ συνιστά δείκτη βελτίωσης της ποιότητας των υδάτων της ΕΕ [Πηγή: Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος (EOΧ²)]

Η οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων θα πρέπει επίσης να εξεταστεί στο πλαίσιο της υλοποίησης του στόχου βιώσιμης ανάπτυξης αριθ. 6 «Διασφάλιση της πρόσβασης σε ύδρευση και αποχέτευση για όλους»³. Σε παγκόσμιο επίπεδο 2,4 δισεκατομμύρια άτομα δεν έχουν πρόσβαση σε βελτιωμένες εγκαταστάσεις υγιεινής, και περίπου 10 εκατομμύρια άτομα εξακολουθούν να βρίσκονται σ' αυτήν την κατάσταση σε επίπεδο ΕΕ. Ο στόχος βιώσιμης ανάπτυξης αριθ. 6 ανανεώνει τις ελπίδες για βελτίωση της υγείας και του περιβάλλοντος για όλους. Επίσης, δίνει την ευκαιρία για επενδύσεις και δραστηριότητες στον τομέα των υδάτων.

Η παρούσα έκθεση βασίζεται σε στοιχεία που συλλέχθηκαν την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2014, με βάση τις απαιτήσεις των άρθρων 15 και 17 της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων. Συνοδεύεται από έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της

¹ http://ec.europa.eu/environment/water/water-drink/index_en.html· http://ec.europa.eu/environment/water/water-bathing/index_en.html· http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/index_en.html· και http://ec.europa.eu/environment/marine/eu-coast-and-marine-policy/index_en.htm

² <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/explore-interactive-maps/wise-soe-bod-in-rivers>

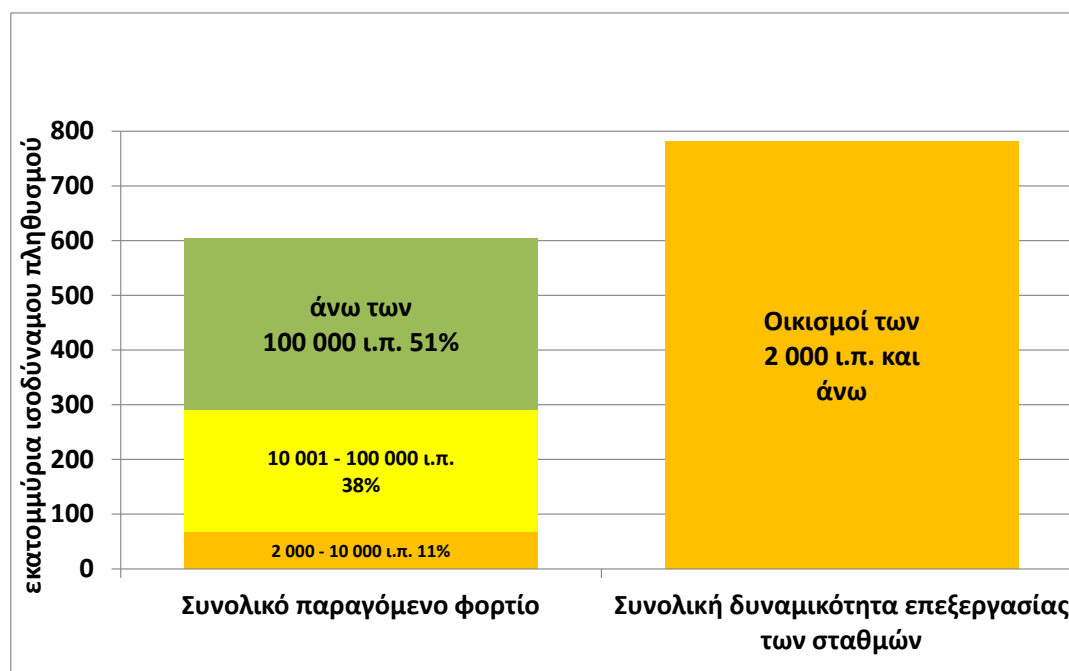
³ <http://www.un.org/sustainabledevelopment/water-and-sanitation/>

Επιτροπής, το οποίο παρέχει περισσότερες λεπτομέρειες. Για την παρούσα έκθεση, η Επιτροπή αξιολόγησε την κατάσταση σε όλα τα κράτη μέλη⁴ με βάση ακριβή στοιχεία σχετικά με την εφαρμογή. Αυτό επιτεύχθηκε με τη διεξαγωγή ουσιαστικού διαλόγου με τα κράτη μέλη και με τη βελτίωση των εργαλείων πληροφορικής που χρησιμοποιούνται από την Επιτροπή και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος^{5 6}. Από την έκθεση προκύπτει ότι οι χώρες που προσχώρησαν στην ΕΕ από το 2004 και μετά (ΕΕ-13⁷) έχουν σημειώσει σημαντική βελτίωση ως προς την επίτευξη των στόχων.

2. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ

Το 2014 η ΕΕ είχε περίπου 23 500 «οικισμούς», όπως ορίζονται στην οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, με 2 000 μονάδες ισοδύναμου πληθυσμού (ι.π.) και άνω. Οι εν λόγω οικισμοί παρήγαγαν συνολικό φορτίο 604 εκατομμυρίων μονάδων ισοδύναμου πληθυσμού, που αποτελούνταν από οικιακά λύματα αλλά και ορισμένα βιομηχανικά λύματα και όμβρια ύδατα. Η διαφορά σε σύγκριση με το φορτίο που εμφανιζόταν στην προηγούμενη έκθεση (500 εκατομμύρια μονάδες ι.π.) οφείλεται κυρίως στη συμπερίληψη της PL και της IT.

580 «μεγάλες πόλεις», με περισσότερους από 150 000 κατοίκους, παρήγαγαν συνολικό φορτίο 256 εκατομμύρια μονάδες ι.π., δηλ. το 42 % του συνόλου. Στο σχήμα 2 φαίνεται ότι το 89 % του συνολικού φορτίου παράγεται στους οικισμούς άνω των 10 000 μονάδων ι.π. Επομένως, θεωρούνται οικισμοί προτεραιότητας όσον αφορά την επίτευξη συμμόρφωσης.

Σχήμα 2 — Συνολικό φορτίο λυμάτων της ΕΕ ανά μέγεθος οικισμού, σε σύγκριση με τη δυναμικότητα των σταθμών επεξεργασίας

⁴ Η IT και η PL δεν περιλαμβάνονταν στην όγδοη έκθεση, επειδή είτε δεν υπέβαλαν στοιχεία εγκαίρως είτε δεν τα υπέβαλαν με τον ενδεικνύμενο τρόπο. Η HR δεν είχε υποχρεώσεις συμμόρφωσης έως το έτος αναφοράς (2014). Ως πρώτη προθεσμία συμμόρφωσης για τη χώρα αυτή έχει οριστεί το τέλος του 2018.

⁵ Οι ευρωπαϊκοί δικτυακοί τόποι σχετικά με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων στα 28 κράτη μέλη <https://www.geospatialworld.net/news-posts/geospatial-media-communications-announces-winners-geospatial-excellence-award/>.

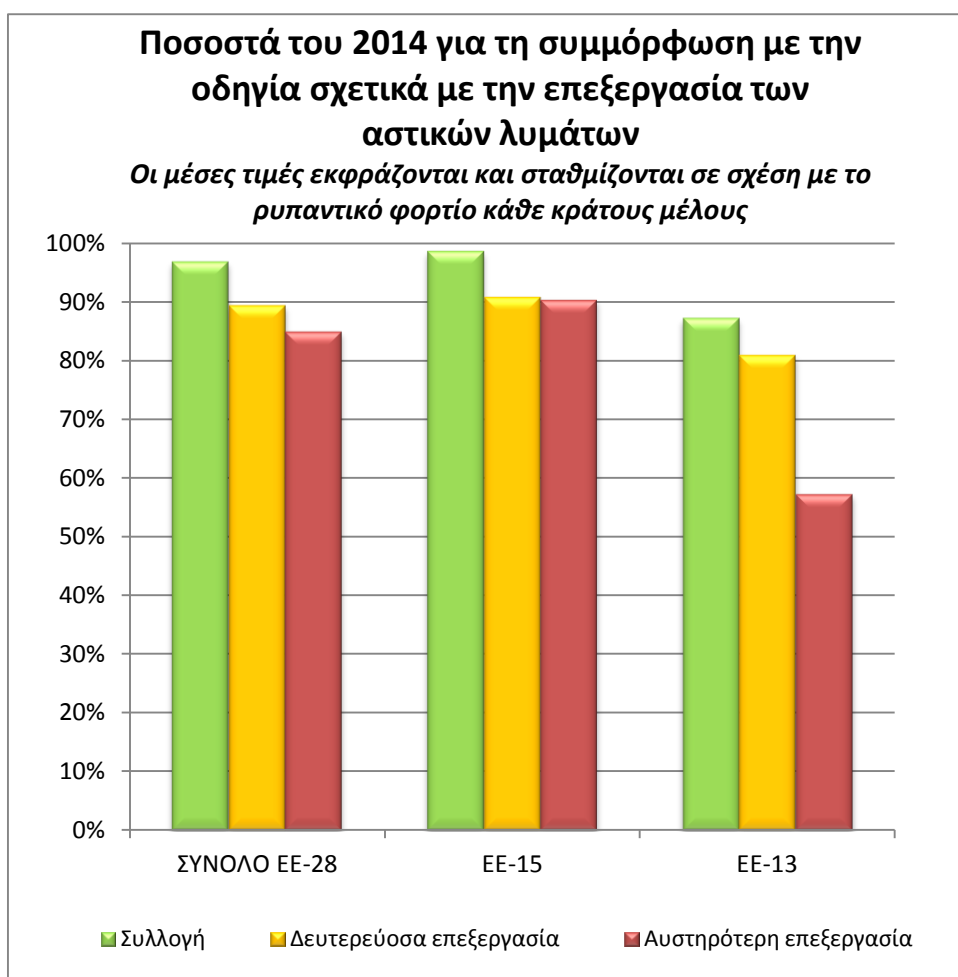
⁶ Reportnet-Eionet: <https://www.eionet.europa.eu/reportnet>

⁷ BG, CY, CZ, EE, HR, HU, LT, LV, MT, PL, RO, SI και SK.

Σε γενικές γραμμές, η ΕΕ είχε σημειώσει υψηλό επίπεδο συμμόρφωσης έως το 2014. Τα σχετικά ποσοστά ήταν τα εξής:

- 94,7 % για τη συλλογή [είτε μέσω δικτύων αποχέτευσης είτε μέσω των εναλλακτικών μεμονωμένων ή άλλων κατάλληλων συστημάτων (IAS⁸)]·
- 88,7 % για τη δευτεροβάθμια επεξεργασία·
- 84,5 % για επεξεργασία αυστηρότερη από τη δευτεροβάθμια επεξεργασία, αφαίρεση αζώτου (N) και/ή φωσφόρου (P), όταν απαιτείται.

Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν ουσιώδεις διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, ιδίως όσον αφορά τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις για αυστηρότερη επεξεργασία (βλ. κατωτέρω).

Σχήμα 3 — Ποσοστά συμμόρφωσης με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων (σταθμισμένος μέσος όρος — 2014) σε επίπεδο ΕΕ-28, ΕΕ-15 και ΕΕ-13 (άρθρο 3, συλλογή· άρθρο 4, δευτεροβάθμια επεξεργασία· και άρθρο 5, αυστηρότερη επεξεργασία). Η δευτεροβάθμια επεξεργασία στην ΕΕ-13 είναι υψηλότερη λόγω των διαφοροποιημένων όρων και προθεσμιών στις Συνθήκες Προσχώρησης.

Τα συνολικά ποσοστά συμμόρφωσης στην ΕΕ έχουν μειωθεί ελαφρώς από τα ποσοστά της προηγούμενης έκθεσης (98,4 % για τη συλλογή, 91,9 % για τη δευτεροβάθμια επεξεργασία

⁸ Τα ΙΑΣ πρέπει να παρέχουν «ισοδύναμο επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος», σύμφωνα με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων.

και 87,9 % για την αυστηρότερη επεξεργασία), αλλά τα αριθμητικά στοιχεία της παρούσας έκθεσης αποτυπώνουν με μεγαλύτερη ακρίβεια την τρέχουσα κατάσταση εφαρμογής της οδηγίας για την επεξεργασία αστικών λυμάτων από τα αντίστοιχα στοιχεία της προηγούμενης έκθεσης. Αυτό οφείλεται σε μια συνδρομή παραγόντων, όπως:

- νέες προθεσμίες συμμόρφωσης για την EE-13·
- τη συμπερίληψη της IT, της PL και της RO, που έχουν χαμηλότερα ποσοστά εφαρμογής·
- βελτιώσεις στη συλλογή και στην επαλήθευση των δεδομένων.

Η συνολική εγκαταστημένη δυναμικότητα επεξεργασίας στην ΕΕ αντιπροσωπεύει περίπου 780 εκατομμύρια μονάδες ι.π. (σχήμα 2), ποσότητα η οποία είναι μεγαλύτερη από το φορτίο που παράγεται σε ενωσιακό επίπεδο. Κατ' αρχήν, αυτό ότι θα είχε ως αποτέλεσμα την κάλυψη των μελλοντικών αναγκών επεξεργασίας παρά τις διαφορές που θα παρουσιάζει η κατάσταση από τη μία τοποθεσία στην άλλη. Υπάρχουν περιπτώσεις υπερδιαστασιολόγησης των μονάδων επεξεργασίας, αλλά και περιπτώσεις ανεπαρκούς συλλογής και/ή σύνδεσης με τις ήδη υφιστάμενες μονάδες.

2.1 Δίκτυα αποχέτευσης και/ή άλλα κατάλληλα συστήματα⁹

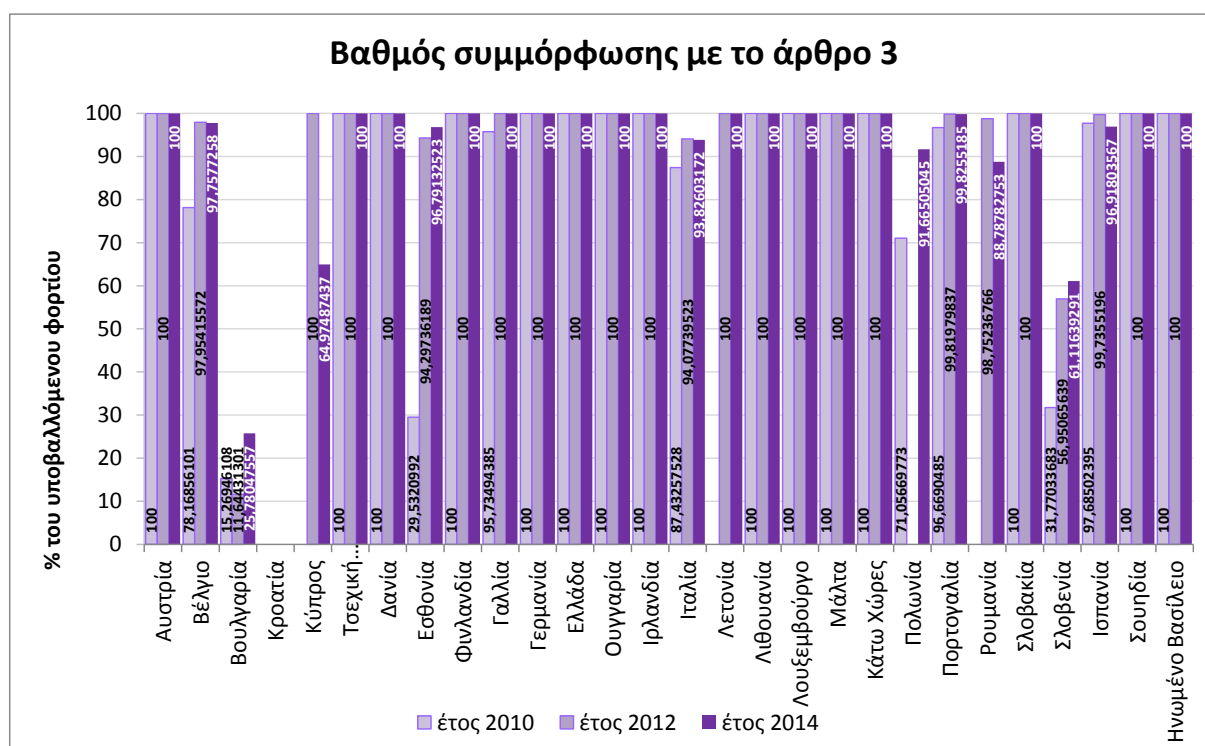
Το ποσοστό συμμόρφωσης στην ΕΕ όσον αφορά τη συλλογή των λυμάτων είναι υψηλό· κατά μέσο όρο, ανέρχεται στο 94,7 %. Η μείωση κατά 3,7 εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με την προηγούμενη έκθεση οφείλεται κυρίως στη συμπερίληψη της IT και της PL και στις ακριβέστερες τιμές για τη RO¹⁰. Τα περισσότερα κράτη μέλη διατήρησαν ή βελτίωσαν τα ποσοστά τους συμμόρφωσης, εκτός από τη RO, την CY και, σε μικρότερο βαθμό, την ES¹¹. Τα ποσοστά συμμόρφωσης είναι πολύ υψηλά σε 19 κράτη μέλη —κυμαίνονται μεταξύ 98 % και 100 %—, ενώ τέσσερα κράτη μέλη εξακολουθούν να παρουσιάζουν χαμηλά ποσοστά, κάτω από 70 % (RO, BG, SI και CY).

Η εφαρμογή IAS ως εναλλακτική της κεντρικής συλλογής έχει μειωθεί κατά μέσο όρο σε σύγκριση με την όγδοη έκθεση. Υψηλότερες τιμές IAS διαπιστώνονται στη SK, στην EL, στη HU, στην PL και στη CZ. Η Επιτροπή διερευνά κατά πόσον οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή IAS (μητρώο, άδειες, παρακολούθηση και επιθεώρηση, είδη και συναφής περιβαλλοντική προστασία) ευθυγραμμίζονται με τις απαιτήσεις της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων.

⁹ Το άρθρο 3 της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων απαιτεί από τα κράτη μέλη να εξασφαλίζουν ότι όλοι οι οικισμοί διαθέτουν δίκτυα αποχέτευσης.

¹⁰ Το ποσοστό συμμόρφωσης της RO με το άρθρο 3 της οδηγίας στην όγδοη έκθεση (2012) ήταν υψηλότερο από το αναμενόμενο, επειδή υπολογίστηκε με βάση το συνολικό συμμορφούμενο φορτίο (ανεξάρτητα από τους οικισμούς με τους οποίους συναρτήθηκε και τις υποχρεώσεις τους δυνάμει της Συνθήκης Προσχώρησης). Θα έπρεπε να είχε υπολογιστεί με βάση το φορτίο που συνδέεται με τον κατάλογο των οικισμών σε πλήρη συμμόρφωση, και σύμφωνα με τις προθεσμίες της Συνθήκης Προσχώρησης που είχαν εκπνεύσει, αλλά αυτό δεν ήταν δυνατό, γιατί αυτός ο κατάλογος δεν ήταν διαθέσιμος κατά την εν λόγω διαδικασία υποβολής εκθέσεων.

¹¹ CY: -35 %, λόγω των νέων απαιτήσεων συμμόρφωσης το 2012· RO: -96 %, λόγω αλλαγής στη μεθοδολογία υπολογισμού· και ES: - 3 %, λόγω βελτιώσεων ως προς την ακρίβεια του συνόλου δεδομένων.

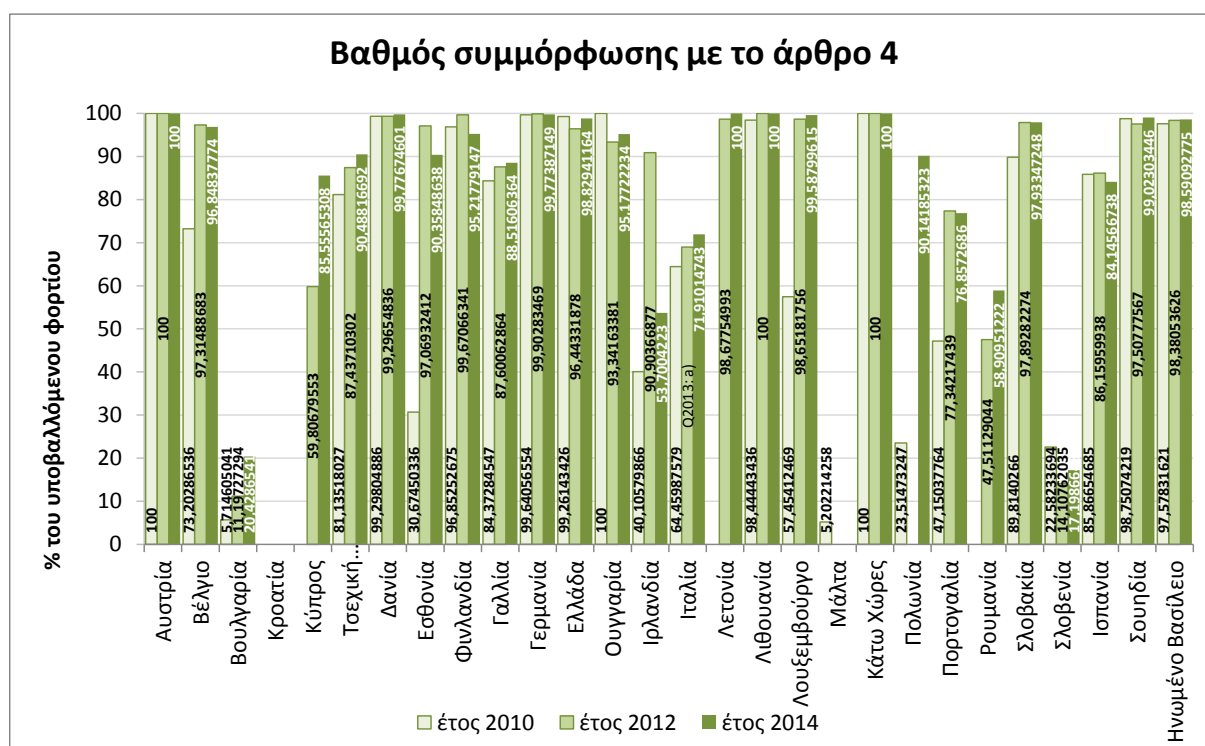
Σχήμα 4 — Πρόοδος όσον αφορά τα ποσοστά συμμόρφωσης με το άρθρο 3 της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων κατά τις τρεις τελευταίες εκθέσεις σε % του υποβαλλόμενου φορτίου — Στοιχεία των ετών 2010, 2012 και 2014

2.2 Δευτερογενής ή βιολογική επεξεργασία¹²

Η δευτεροβάθμια επεξεργασία εξασφαλίζει τον κατάλληλο χειρισμό του 88,7 % των λυμάτων της ΕΕ, ποσοστό που παρουσιάζει μείωση κατά 3,2 % σε σχέση με την προηγούμενη έκθεση. Οι λόγοι αναφέρθηκαν στο σημείο 2.1. Περίπου 17 κράτη μέλη είχαν επιτύχει ποσοστά συμμόρφωσης μεταξύ 90 και 100 %, ενώ τέσσερα (MT, RO, BG και SI) πρέπει να καταβάλουν ακόμα σημαντικές προσπάθειες όσον αφορά τη συμμόρφωση, αφού τα ποσοστά τους ήταν κάτω από το 20 %. Η ΙΕ, με ποσοστό συμμόρφωσης κάτω από 70 %, συνιστά ειδική περίπτωση¹³, ενώ η ΙΤ σημειώνει αργή πρόοδο. Το ποσοστό συμμόρφωσης, παρά το γεγονός ότι είναι, κατά μέσο όρο, χαμηλότερο για την ΕΕ συνολικά, για την ΕΕ-13 σημείωσε αύξηση: από 68 % στην όγδοη έκθεση σε 75 %. Η πρόοδος είναι αξιοσημείωτη σε χώρες όπως η ΕΣΤ, η ΛΒ, η ΛΤ και η ΣΚ. Η συμπερίληψη της ΡΛ χαμήλωσε το μέσο ποσοστό για την ΕΕ-28, αλλά αύξησε το ποσοστό για την ΕΕ-13.

¹² Το άρθρο 4 της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων απαιτεί τα λύματα που διοχετεύονται σε αποχετευτικά δίκτυα να υποβάλλονται, πριν από την απόρριψή τους, σε δευτεροβάθμια ή σε ισοδύναμη επεξεργασία.

¹³ Κυρίως επειδή το 2014 η μονάδα επεξεργασίας στο Δουβλίνο δεν είχε συμμορφωθεί με τα απαιτούμενα.

Σχήμα 5 — Πρόοδος όσον αφορά τα ποσοστά συμμόρφωσης με το άρθρο 4 της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων κατά τις τρεις τελευταίες εκθέσεις σε % του υποβαλλόμενου φορτίου — Στοιχεία των ετών 2010, 2012 και 2014

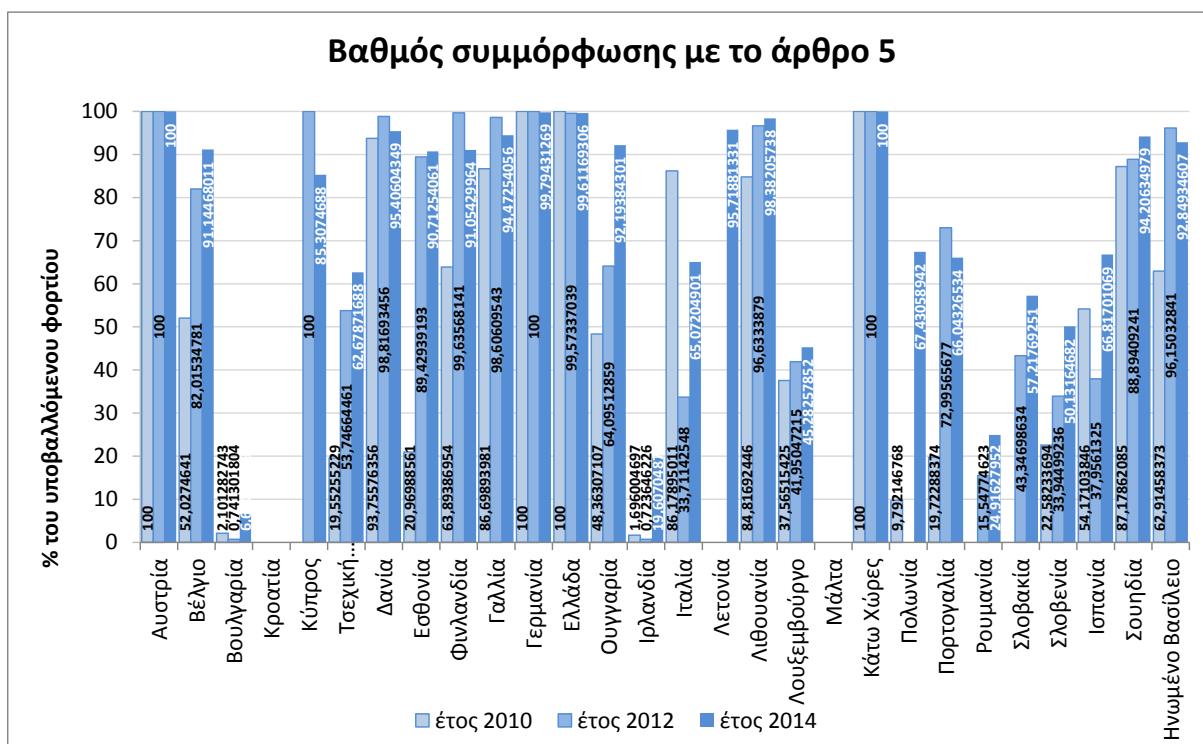
2.3 Αυστηρότερη ή τρίτοβάθμια επεξεργασία και ευαίσθητοι τομείς¹⁴

Η αυστηρότερη επεξεργασία (σε σύγκριση με τη δευτεροβάθμια επεξεργασία¹⁵) εφαρμόζεται στα λύματα που απορρίπτονται σε περιοχές οι οποίες καλύπτουν το 76 % του ενωσιακού εδάφους. Η επεξεργασία αυτή εφαρμόζεται από 15 κράτη μέλη σ' ολόκληρη την επικράτειά τους, ενώ τα υπόλοιπα 13 κράτη έχουν προσδιορίσει ορισμένες περιοχές ως «ευαίσθητες» σύμφωνα με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων. Οι περιοχές που χαρακτηρίζονται ως «ευαίσθητες» έχουν αυξηθεί τελευταία, με αποτέλεσμα η συνολική έκταση του ενωσιακού εδάφους που χαρακτηρίζεται ως «ευαίσθητο» να έχει αυξηθεί κατά 4 %, γεγονός που βελτιώνει την προστασία των υδάτων.

Το ποσοστό συμμόρφωσης για την αυστηρότερη επεξεργασία (αφορά οικισμούς που απορρίπτουν τα λύματά τους σε «ευαίσθητες» περιοχές) ανέρχεται σε 84,5 %, παρουσιάζοντας μείωση κατά 3,4 % σε σχέση με την προηγούμενη έκθεση. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι είναι διαθέσιμα πιο ακριβή στοιχεία, αλλά και επειδή, σύμφωνα με τα νέα στοιχεία που υποβάλλονται, η IT, η PL και η RO επιτυγχάνουν μικρότερη συμμόρφωση, κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Σε μικρότερο βαθμό, αυτό οφείλεται επίσης στην ελαφρά μείωση που διαπιστώθηκε στα αποτελέσματα οκτώ κρατών μελών λόγω της λήξης των νέων προθεσμιών για τη συμμόρφωση. 15 κράτη μέλη πέτυχαν επίπεδα συμμόρφωσης μεταξύ 85 και 100 % (ενδεικτικά, η CY, η EST, η HU, η LV και η LT). Συνολικά, εξακολουθούν να υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, τα ποσοστά των οποίων κυμαίνονται μεταξύ κάτω του 70 % έως την πλήρη συμμόρφωση, κάτι που θα πρέπει να αντιμετωπιστεί ικανοποιητικά. Εξακολουθούν να απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες σε αρκετά κράτη μέλη που σημειώνουν ποσοστά κάτω από 20 % (BG, MT, IE και RO).

¹⁴ Το άρθρο 5 της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων απαιτεί από τα κράτη μέλη να προσδιορίσουν τις ευαίσθητες περιοχές και να μεριμνούν ώστε τα αστικά λύματα που διοχετεύονται να υποβάλλονται σε επεξεργασία αυστηρότερη από τη δευτεροβάθμια επεξεργασία πριν από την απόρριψή τους σε ευαίσθητες περιοχές.

¹⁵ Κατά κανόνα, αφαίρεση N και/ή P.

Σχήμα 6 — Πρόοδος όσον αφορά τα ποσοστά συμμόρφωσης με το άρθρο 5 της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων κατά τις τρεις τελευταίες εκθέσεις σε % του υποβαλλόμενου φορτίου — Στοιχεία των ετών 2010, 2012 και 2014

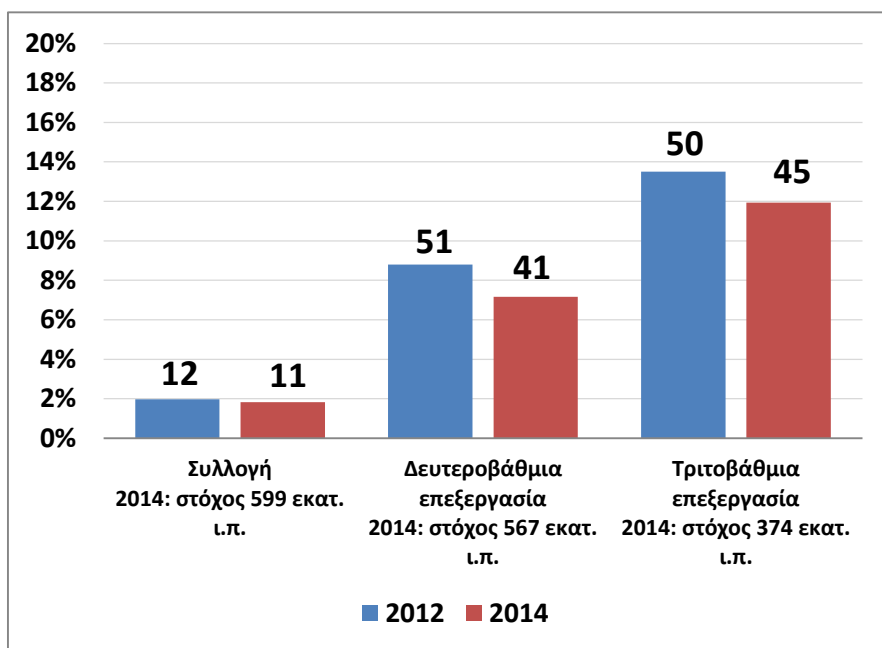
2.4 Απόσταση έως τη συμμόρφωση

Η «απόσταση έως τη συμμόρφωση» θα μπορούσε να οριστεί ως ο υπολογισμός του φορτίου λυμάτων σε μονάδες ι.π. που δεν αποτελούν αντικείμενο ορθής συλλογής ή επεξεργασίας. Αποτυπώνει τον βαθμό στον οποίο εξακολουθούν να απαιτούνται προσπάθειες, αλλά παρέχει επίσης μια πιο ρεαλιστική εικόνα της προόδου που έχει επιτευχθεί. Υπολογίζεται στη βάση των εναπομενουσών μονάδων ι.π. που πρέπει να συλλέγονται ή, εάν έχουν συλλεχθεί, που πρέπει να υποβληθούν σε περαιτέρω κατάλληλη επεξεργασία, προκειμένου να εφαρμοστεί πλήρως η οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων. Η εικόνα που δίνεται από την έννοια αυτή συμπληρώνει την αξιολόγηση της συμμόρφωσης, η οποία θεωρεί συμμορφούμενους μόνο τους οικισμούς που συμμορφώνονται πλήρως με τις απαιτήσεις της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων¹⁶.

Στο παρακάτω διάγραμμα (σχήμα 7) παρουσιάζονται οι τάσεις της «απόστασης έως την συμμόρφωση»: μεταξύ 2012 και 2014 περίπου ένα επιπλέον εκατομμύριο μονάδες ι.π. είχαν συλλεχθεί, επιπλέον 10 εκατομμύρια μονάδες ι.π. είχαν υποβληθεί σε δευτεροβάθμια επεξεργασία ως «συμμορφούμενες», και επιπλέον 5 εκατομμύρια μονάδες ι.π. είχαν υποβληθεί σε αυστηρότερη επεξεργασία ως «συμμορφούμενες»¹⁷.

¹⁶ Όταν ένας οικισμός συλλέγει το 98 % των λυμάτων του σύμφωνα με τις απαιτήσεις της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων θα θεωρείται ως «μη συμμορφούμενος», ακόμα και αν για την επίτευξη του στόχου υπολείπεται ποσοστό ύψους μόνο 2 %.

¹⁷ Η PL δεν περιλαμβανόταν στους υπολογισμούς για το 2012 και η Ιταλία συνυπολογιζόταν μόνο εν μέρει.

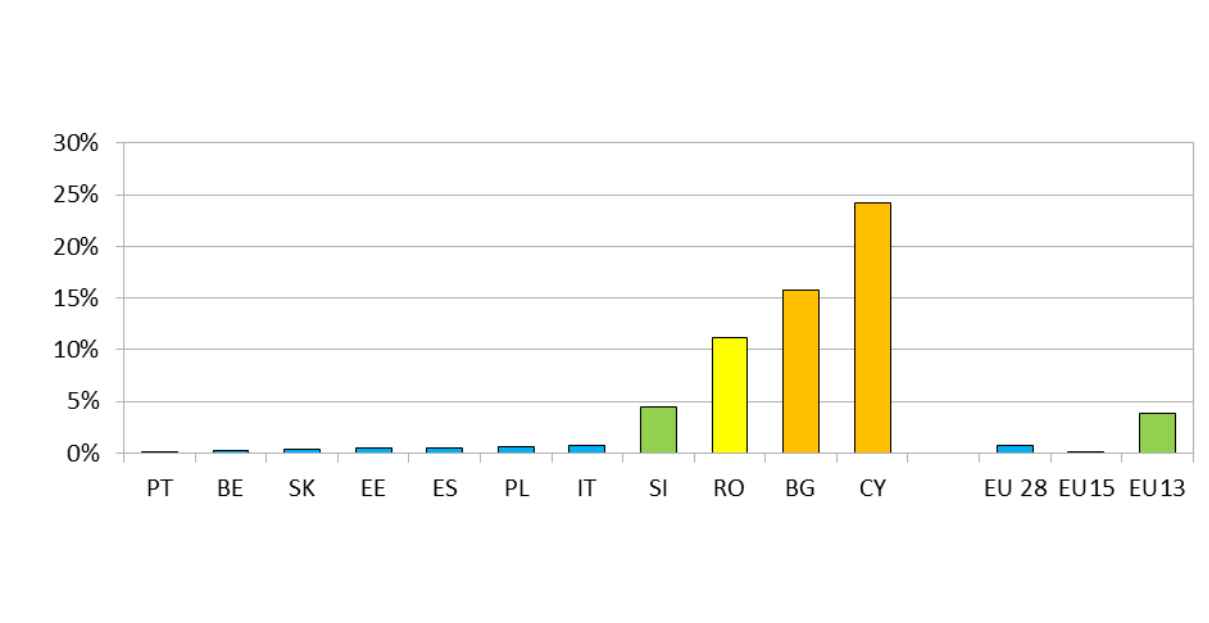

Σχήμα 7 — Απόσταση έως τη συμμόρφωση στην ΕΕ-27. Εξέλιξη από το 2012 έως το 2014 (εκτός HR), σε % και σε εκατομμύρια μονάδες ι.π.

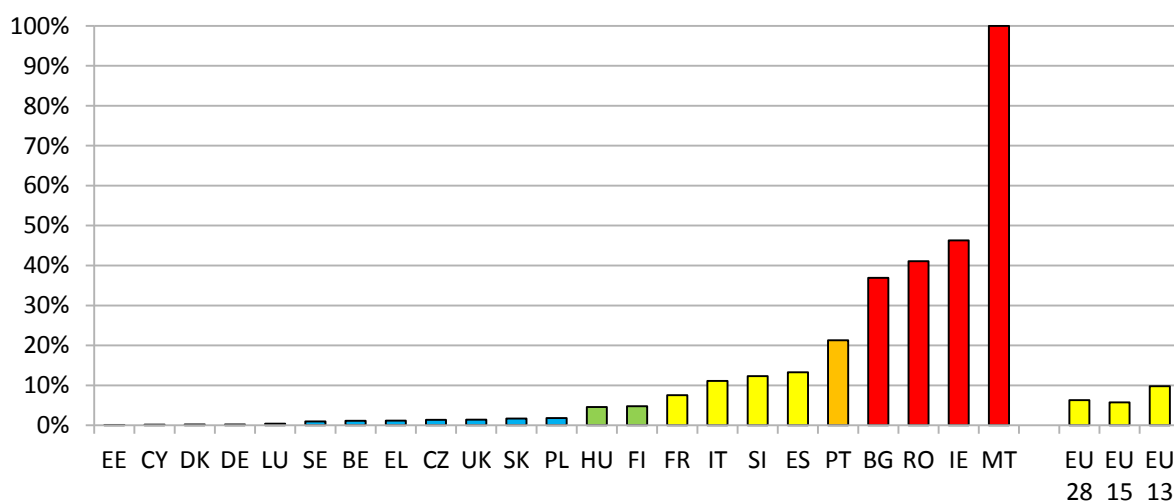
Η «απόσταση έως τη συμμόρφωση» που έχει υπολογιστεί με βάση τα στοιχεία του 2014 αποτυπώνει σαφέστερα τη φύση και το μέγεθος των προκλήσεων που παραμένουν:

- 11 εκατομμύρια μονάδες ι.π. δεν συλλέγονται ορθά (1,8 % του συνολικού ενωσιακού φορτίου). Οι μονάδες ι.π. που δεν συλλέγονται ορθά δεν υποβάλλονται ούτε σε ορθή επεξεργασία.
- 41 εκατομμύρια μονάδες ι.π. δεν ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της δευτεροβάθμιας επεξεργασίας όσον αφορά τις επιδόσεις (7,2 % του συνολικού ενωσιακού φορτίου που απαιτεί τη συγκεκριμένη επεξεργασία).
- 45 εκατομμύρια μονάδες ι.π. δεν ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της αυστηρότερης επεξεργασίας όσον αφορά τις επιδόσεις (11,9 % του συνολικού ενωσιακού φορτίου που απαιτεί τη συγκεκριμένη επεξεργασία).

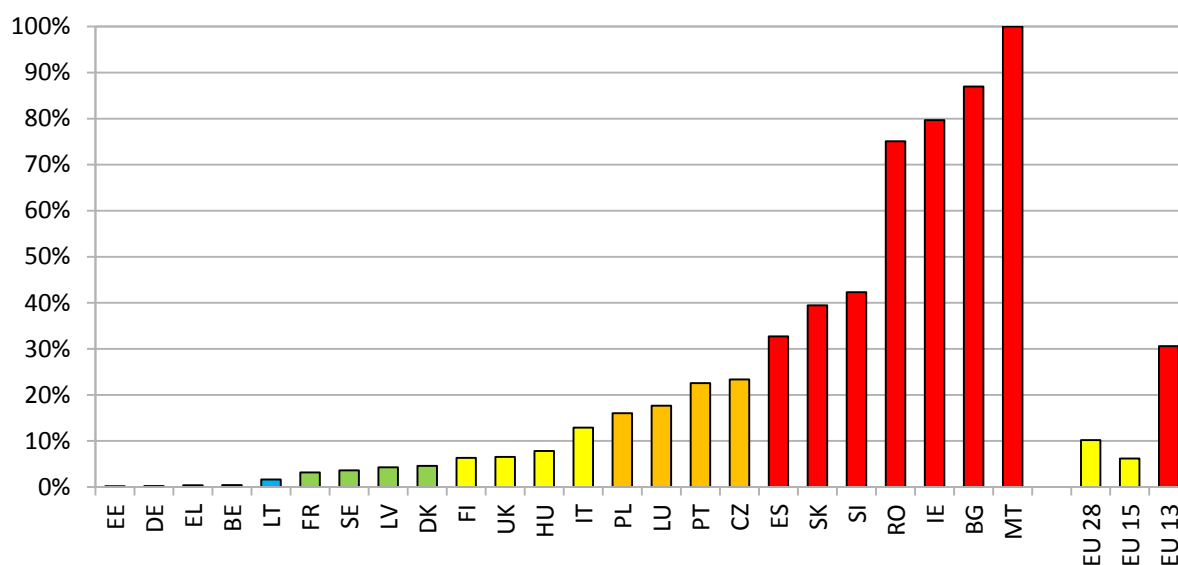
Υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών. Τα ποσοστά της «απόστασης έως τη συμμόρφωση» 9 χωρών κυμαίνονται άνω του 20 % για τη συλλογή και τη δευτεροβάθμια ή αυστηρότερη επεξεργασία. Τα χαμηλά ποσοστά της «απόστασης έως τη συμμόρφωση» που έχουν επιτευχθεί σε ορισμένες χώρες όσον αφορά τη συλλογή ή την επεξεργασία βασίζονται στην εφαρμογή σημαντικών ποσοστών IAS.

Σχήμα 8 — Απόσταση έως τη συμμόρφωση (συλλογή) στα κράτη μέλη της ΕΕ (στοιχεία του 2014). Ορισμένα κράτη μέλη δεν εμφανίζονται στο σχήμα, επειδή η απόστασή τους έως τη συμμόρφωση ήταν 0 %.

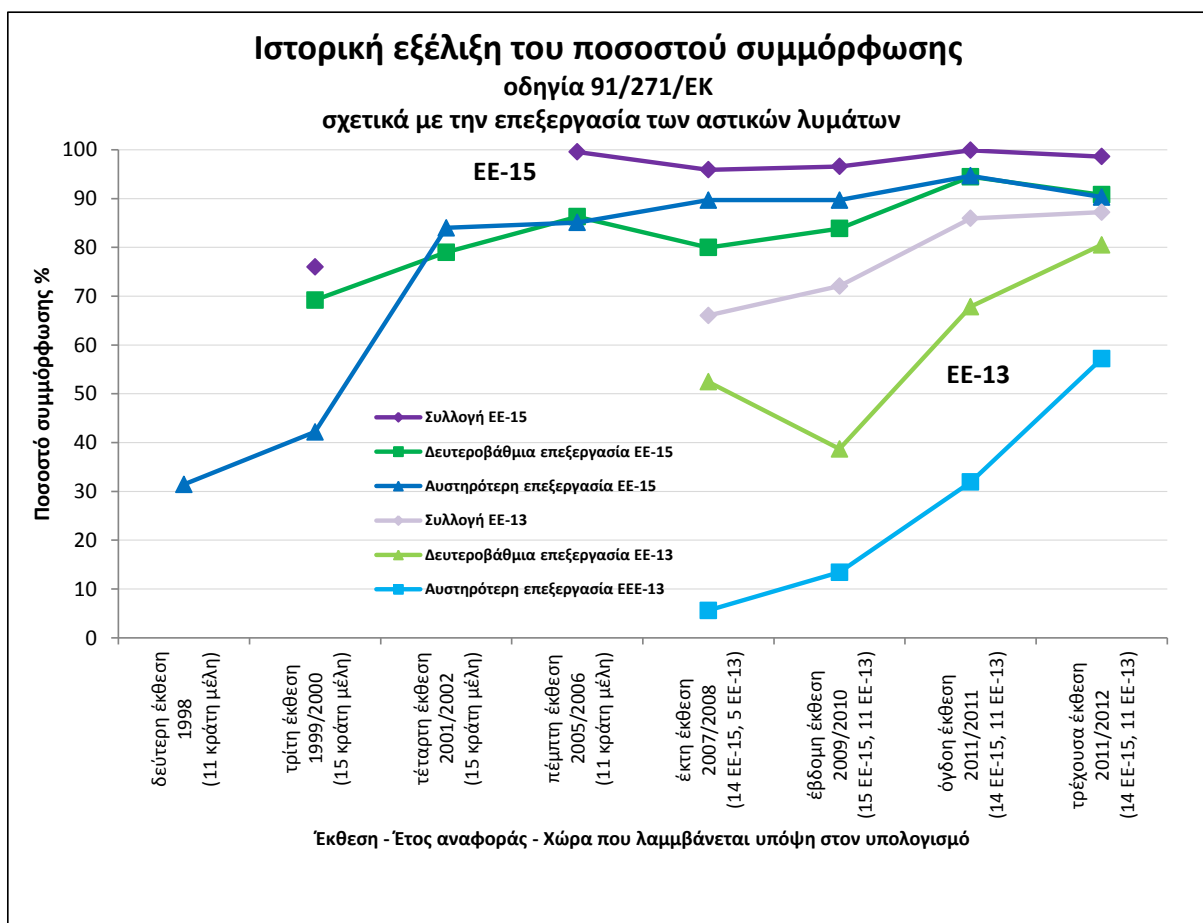
Σχήμα 9 — Απόσταση έως τη συμμόρφωση (δευτεροβάθμια επεξεργασία) στα κράτη μέλη της ΕΕ (στοιχεία του 2014)

Σχήμα 10 — Απόσταση έως τη συμμόρφωση (αυστηρότερη επεξεργασία) στα κράτη μέλη της ΕΕ (στοιχεία του 2014)

2.5 Τάσεις ως προς τη συμμόρφωση

Κατά κανόνα, οι τάσεις ως προς την εφαρμογή είναι θετικές, ιδίως για την ΕΕ-13: το μέσο ποσοστό συμμόρφωσης αυξήθηκε σημαντικά από την περίοδο 2009/10 (δηλ. κατά τη διάρκεια τριών εκθέσεων) όσον αφορά τη συλλογή και τη δευτεροβάθμια και την αυστηρότερη επεξεργασία. Η πτώση που καταγράφεται στην παρούσα έκθεση ως προς τη συμμόρφωση της ΕΕ-13 όσον αφορά τη συλλογή οφείλεται κυρίως στη συστηματική χρήση της ορθής μεθοδολογίας αξιολόγησης για τη συμμόρφωση με τη νομοθεσία.

Σχήμα 11 — Ιστορική εξέλιξη των ποσοστών συμμόρφωσης (1998-2014)

Ωστόσο, ορισμένες χώρες εξακολουθούν να απέχουν πολύ από την επίτευξη της πλήρους συμμόρφωσης με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων. Η Μάλτα βρίσκεται σε μια ιδιαίτερη κατάσταση: έχει δημιουργήσει εν μέρει τις σχετικές υποδομές της, αλλά αντιμετωπίζει επιχειρησιακά προβλήματα, τα οποία πρέπει να επιλυθούν¹⁸. Αν και η οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων εφαρμόζεται εδώ και περισσότερα από 25 χρόνια, ορισμένα κράτη μέλη εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν δυσκολίες για την επίτευξη πλήρους συμμόρφωσης: οι χώρες αυτές είναι, μεταξύ άλλων, η ΙΕ, η ΙΤ, η ΕΣ και η ΡΤ.

2.6 Μεγάλες πόλεις — Πολλά λύματα

Όπως εξηγείται ανωτέρω, 580 μεγάλες πόλεις της ΕΕ παράγουν το 42 % του συνολικού ενωσιακού φορτίου λυμάτων. Το 86 % αυτού του φορτίου υποβάλλεται σε αυστηρότερη από τη δευτεροβάθμια επεξεργασία. Το ποσοστό του φορτίου που δεν συλλέγεται και δεν υποβάλλεται σε επεξεργασία παρέμεινε σταθερό σε σχέση με την προηγούμενη έκθεση (περίπου 2,3 %). Ο βαθμός συμμόρφωσης ποικίλλει: οι 18 από τις 27 πρωτεύουσες¹⁹ μπορεί να θεωρηθεί ότι συμμορφώνονταν πλήρως το 2014, δηλ. 4 περισσότερες πρωτεύουσες σε σχέση με την προηγούμενη έκθεση. Χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες για τις πρωτεύουσες που εξακολουθούν να μη συμμορφώνονται²⁰.

¹⁸ Υπέρβαση των απορρίψεων κοπριάς από τις εκμεταλλεύσεις στα συστήματα επεξεργασίας, και παρουσία αλατιού στα λύματα, καθώς και εγκαταστάσεις που είναι πιθανόν να έχουν μειωμένη δυναμικότητα.

¹⁹ Το Ζάγκρεμπ δεν αξιολογήθηκε (εξακολουθεί να μην έχει υποχρεώσεις συμμόρφωσης).

²⁰ Το Λουξεμβούργο, η Μπρατισλάβα και η Πράγα (αυστηρότερη επεξεργασία), η Λιουμπλιάνα, η Βαλέτα και η Ρώμη (δευτεροβάθμια επεξεργασία), το Βουκουρέστι (συλλογή), το Δουβλίνο (δευτεροβάθμια και αυστηρότερη επεξεργασία) και η Σόφια (συλλογή, δευτεροβάθμια και αυστηρότερη επεξεργασία).

2.7 Παραγωγή και επαναχρησιμοποίηση λυματολάσπης

Με βάση τα στοιχεία του 2014, μπορούν να επισημανθούν ορισμένα πραγματικά περιστατικά και αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τη διαχείριση της λυματολάσπης:

- 8,7 εκατ. τόνοι ξηρής στερεής λυματολάσπης παρήχθησαν στην ΕΕ, ποσοστό που αντιπροσωπεύει περίπου 17 kg ανά κάτοικο·
- η BG, η CY, η IT, η PT και η RO κατέγραψαν ποσότητες κάτω από 10 kg ανά κάτοικο, κάτι που υποδηλώνει ανεπαρκές επίπεδο συλλογής και επεξεργασίας·
- το 58 % της παραγόμενης λυματολάσπης επαναχρησιμοποιήθηκε, κυρίως στη γεωργία (σχήμα 12).

Σχήμα 12 — Προορισμός της δηλωθείσας λυματολάσπης

Η δυνητική συμβολή του συγκεκριμένου τομέα στην κυκλική οικονομία είναι σημαντική:

- Ποσότητα μεγαλύτερη από το 50 % του φωσφόρου που αφαιρέθηκε από τα λύματα στις μονάδες επεξεργασίας επαναχρησιμοποιήθηκε ή ανακυκλώθηκε.
- Η ποσότητα του ανακυκλωμένου αζώτου και φωσφόρου στο έδαφος είναι 250 000 τόνοι²¹ αντίστοιχα. Η τιμή του αζώτου είναι 1 300 EUR ανά τόνο και η τιμή του πεντοξειδίου του φωσφόρου (P2O5) είναι 900 EUR ανά τόνο²². Ως εκ τούτου, η συνολική αξία από την ανακύκλωση λυματολάσπης θα ανερχόταν σε 550 εκατ. EUR το 2014²³.

²¹ Δεδομένου ότι ο τόνος λυματολάσπης περιλαμβάνει 5 % άζωτο και 5 % πεντοξείδιο του φωσφόρου http://www.eau-loire-bretagne.fr/les_rendez-vous_de_leau/les_rencontres/Rencontres_2012/Boues-2_Syprea.pdf

²² <http://www.sede.be/fr/produits/recyclage-agricole/boue/>

²³ Αξίζει να σημειωθεί ότι ένα μέρος των εν λόγω θρεπτικών ουσιών μπορεί να εκπλύνεται από το έδαφος.

- Το 27 % της λυματολάσπης αποτεφρώνεται (πρόκειται κυρίως για λυματολάσπη που παράγεται σε αστικές περιοχές). Αυτό συμβαίνει κυρίως στην AT, στη DE και στις NL.

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας χώνευσης συμβάλλει στη μείωση της παραγωγής ιλύος και παράγει, ταυτόχρονα, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (βιοαέριο).

2.8 Επαναχρησιμοποίηση λυμάτων

Τα τελευταία δηλωθέντα στοιχεία επιβεβαιώνουν την περιορισμένη επαναχρησιμοποίηση των λυμάτων: μόνο οκτώ κράτη μέλη έχουν δηλώσει ότι επαναχρησιμοποιούν τακτικά μέρος των επεξεργασμένων λυμάτων τους (EL, UK, FR, IT, MT, CY, ES, BE). Τα σχετικά στοιχεία δεν συλλέγονται τακτικά και, ως εκ τούτου, δεν είναι πλήρως διαθέσιμα. Το ποσοστό των επεξεργασμένων λυμάτων που επαναχρησιμοποιούνται κυμαίνεται από 0,08 % στο UK έως 97 % στην CY, και ο μέσος όρος στην ΕΕ ανέρχεται στο 2 %. Η επαναχρησιμοποίηση γίνεται κυρίως στη γεωργία και, περιστασιακά, στη βιομηχανία και στην αναπλήρωση του υδροφόρου ορίζοντα. Η HR, η HU, η SK και η RO δήλωσαν την πρόθεσή τους να επαναχρησιμοποιούν τα λύματα στο μέλλον. Η LV και η AT εξήγησαν ότι αυτό δεν είναι απαραίτητο λόγω της μεγάλης διαθεσιμότητας γλυκού νερού. Τα υπόλοιπα 14 κράτη μέλη ανέφεραν ότι δεν επαναχρησιμοποιούν τα λύματά τους.

Η Επιτροπή, στο πλαίσιο της ανακοίνωσής της με τίτλο «Το κλείσιμο του κύκλου – Ένα σχέδιο δράσης της ΕΕ για την κυκλική οικονομία»²⁴, εκπονεί νομοθετική πρωτοβουλία για την προώθηση της επαναχρησιμοποίησης των λυμάτων. Στόχος αυτής της ενωσιακής δράσης είναι να καταστεί εφικτή η οικονομικά αποδοτική επαναχρησιμοποίηση των λυμάτων για τη γεωργική άρδευση και, παράλληλα, να εξασφαλιστεί υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας και του περιβάλλοντος.

3. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΛΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Η βελτίωση της ποιότητας του νερού πολλών ποταμών της ΕΕ λόγω της εφαρμογής της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων²⁵ μπορεί να αποδειχθεί μέσω παραμέτρων αξιολόγησης, όπως το BOD5²⁶ (βλ. σχήμα 1), το αμμώνιο ή το ορθοφωσφορικό άλας. Είναι πιο δύσκολο να εξαχθούν ανάλογα συμπεράσματα για την καλή οικολογική κατάσταση, η οποία λαμβάνει υπόψη τη βιολογική ζωή. Ωστόσο, από την ανάλυση του αριθμού των ψαριών σε μερικούς ποταμούς (όπως τον Σηκουάνα²⁷) προκύπτει σαφώς ότι ο αριθμός τους έχει αυξηθεί παράλληλα με τη μείωση των απορρίψεων μη επεξεργασμένων λυμάτων. Αυτό συμβαίνει επειδή η σοβαρή ρύπανση από λύματα προκαλεί έλλειψη οξυγόνου και εμποδίζει την ανάπτυξη ευαίσθητων βιολογικών ειδών.

Επί του παρόντος, η Επιτροπή εξετάζει τον δεύτερο κύκλο σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών (που καλύπτει την περίοδο 2009-2015), τα οποία υποβλήθηκαν βάσει της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα (ΟΠΥ), και θα δημοσιεύσει έκθεση αξιολόγησης το 2018.

4. ΠΡΩΘΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ

Η Επιτροπή έχει θεσπίσει διάφορες πρωτοβουλίες για να υποστηρίξει, να ενθαρρύνει και να διασφαλίσει την πλήρη εφαρμογή της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων.

²⁵ Εξαιρούνται ορισμένοι ποταμοί, π.χ. στις νότιες και ανατολικές χώρες της ΕΕ.

²⁶ Η οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων εξετάζει τη ρύπανση από οργανική ύλη και θρεπτικά στοιχεία.

²⁷ http://www.siaap.fr/fileadmin/user_upload/Siaap_Ecole_OLD/Education/Mediation_p%C3%A9dagogique/Livret_bio.pdf

4.1 Προγράμματα χρηματοδότησης

Τα ευρωπαϊκά ταμεία, ιδίως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής, έχουν συμβάλει καθοριστικά στην εφαρμογή των ενωσιακών πολιτικών για τα ύδατα²⁸. Η στήριξη αυτή καλύπτει τις τελευταίες δύο δεκαετίες και συνεπάγεται τόσο τη χρηματοδότηση όσο και την προώθηση ενός ευνοϊκού πλαισίου πολιτικής: για επενδύσεις στον τομέα των υδάτων δαπανήθηκαν 20,7 δισ. EUR την περίοδο 2000-2006 και 21,9 δισ. EUR την περίοδο 2007-2013.

Για την περίοδο 2014-2020 οι επενδύσεις συγκεντρώνονται σε κράτη μέλη με λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες. Ο τομέας των υδάτων αποτελεί τον σημαντικότερο περιβαλλοντικό τομέα της πολιτικής για τη συνοχή, αφού σ' αυτόν έχουν διατεθεί κονδύλια ύψους 14,8 δισ. EUR. Η έμφαση δίνεται στην επεξεργασία των λυμάτων και στην παροχή πόσιμου νερού, ενώ επενδύσεις πραγματοποιούνται επίσης για την προστασία των υδάτων, την πρόληψη των πλημμυρών και άλλα συναφή με το νερό θέματα. Η στήριξη αυτή συνεπάγεται μόχλευση επιπλέον ιδιωτικών πόρων και συμπληρώνεται από άλλες πηγές ενωσιακής χρηματοδότησης, όπως το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο για την Αγροτική Ανάπτυξη και τα προγράμματα «LIFE» και «Ορίζοντας 2020».

Το μεγαλύτερο μέρος του διαθέσιμου προϋπολογισμού —περίπου 10 δισ. EUR— δαπανάται για υποδομές επεξεργασίας λυμάτων, περιλαμβανομένης της κατασκευής ή αναβάθμισης των μονάδων και των δικτύων αποχέτευσης, ενώ ένα μέρος διατίθεται και για τη διαχείριση της λυματολάσπης. Την περίοδο 2014-2020 τα κράτη μέλη αναμένεται να συνδέσουν 17 εκατομμύρια άτομα με νέες ή αναβαθμισμένες εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων· αυτά θα προστεθούν στα 7 εκατομμύρια άτομα που συνδέθηκαν την περίοδο 2007-2013.

Η πολιτική συνοχής προσφέρει επίσης ένα πλαίσιο πολιτικής για ολοκληρωμένη περιφερειακή ανάπτυξη, σε συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους φορείς στις οικείες περιοχές. Αυτό περιλαμβάνει προϋποθέσεις χρηματοδότησης. Για να εξασφαλιστεί η βέλτιστη χρησιμοποίηση των πόρων, οι επενδύσεις πρέπει να βασίζονται στα [σχέδια διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού](#) των κρατών μελών, όπως ορίζονται στην οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα. Επιπλέον, για την οικονομική βιωσιμότητα των έργων, απαιτούνται πολιτικές τιμολόγησης του νερού που να παρέχουν επαρκή κίνητρα για την αποδοτική χρήση του νερού. Οι πολιτικές αυτές περιλαμβάνουν, σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», την κατάλληλη συμβολή των διαφόρων χρήσεων του νερού στην ανάκτηση του κόστους των υπηρεσιών ύδατος. Αυτή η «εκ των προτέρων αιρεσιμότητα» ενίσχυσε επίσης την εφαρμογή της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα.

4.2 Νομική επιβολή

Το 2014 η Επιτροπή ξεκίνησε έρευνες για τις περισσότερες χώρες που προσχώρησαν στην ΕΕ το 2004 ή αργότερα, και κίνησε διαδικασίες επί παραβάσει για όσες είχαν υποπέσει σε παράβαση το 2016 και το 2017.

Για τις χώρες που ήταν ήδη κράτη μέλη πριν από το 2004, οι διαπιστωθείσες παραβιάσεις οδήγησαν σε σειρά διαδικασιών επί παραβάσει, για τις περισσότερες από τις οποίες έχει εκδοθεί μέχρι σήμερα τουλάχιστον μία απόφαση του Δικαστηρίου της ΕΕ. Από τότε που η

²⁸ Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συμβούλιο, ειδική έκθεση αριθ. 2/2015 με τίτλο «Χρηματοδότηση από την ΕΕ των σταθμών επεξεργασίας αστικών λυμάτων στη λεκάνη του Δούναβη: απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να βοηθηθούν τα κράτη μέλη να επιτύχουν τους στόχους της πολιτικής της ΕΕ περί λυμάτων».

Επιτροπή εξέδωσε την όγδοη έκθεση εφαρμογής²⁹, το Δικαστήριο έχει εκδώσει τέσσερις αποφάσεις, ενώ εκκρεμούν δύο υποθέσεις.

Μία από τις αποφάσεις αυτές καταδίκασε την PT βάσει του άρθρου 260 (δεύτερη απόφαση) της ΣΛΕΕ. Μέχρι σήμερα, τέσσερα κράτη μέλη έχουν καταδικαστεί από το Δικαστήριο να καταβάλουν πρόστιμα και/ή χρηματικές ποινές σύμφωνα με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων (BE, LU, PT και EL). Στα κράτη μέλη επιβάλλεται η καταβολή χρηματικής ποινής και/ή κατ' αποκοπήν ποσού, όταν δεν συμμορφώνονται με προηγούμενη απόφαση του Δικαστηρίου σχετικά με το ίδιο θέμα.

4.3 Στρατηγική για την προώθηση της συμμόρφωσης

Η Επιτροπή έχει αναλάβει διάφορες δραστηριότητες για να βελτιωθεί η συμμόρφωση με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, όπως:

- διοργάνωση εργαστηρίων, σεμιναρίων και συναντήσεων είτε σε υποψήφιες/προσχωρούσες χώρες, είτε στα κράτη μέλη κατά τη διάρκεια των πρώτων ετών μετά την προσχώρησή τους στην ΕΕ, ώστε να δοθεί η αναγκαία στήριξη για τη μελλοντική, υψηλού επιπέδου εκτέλεση·
- συντονισμός και συνεργασία μεταξύ της ΓΔ ENV και της ΓΔ REGIO, ώστε να εξασφαλιστεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα των επιχειρησιακών προγραμμάτων·
- βελτίωση του τύπου που προβλέπεται για την υποβολή εκθέσεων σύμφωνα με το άρθρο 17, καθώς και βελτίωση της διαχείρισης δεδομένων που χρησιμοποιούν το νέο εργαλείο των ΤΠ·
- κίνηση διαδικασιών επί παραβάσει κατά επίμονων παραβιάσεων.

Παρά τις εν λόγω προσπάθειες και την επακόλουθη πρόοδο που έχει επιτευχθεί σε πολλές περιπτώσεις, εξακολουθεί να είναι αναγκαία η βελτίωση της εφαρμογής σε ορισμένα κράτη μέλη. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή εξετάζει το ενδεχόμενο να αναλάβει περισσότερες πρωτοβουλίες και να διεξαγάγει ad hoc διαλόγους με τα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν τις μεγαλύτερες δυσκολίες στην εφαρμογή της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων.

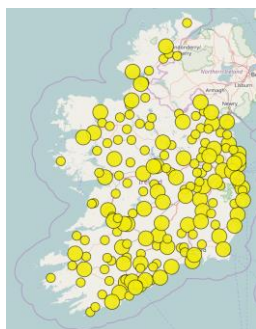
4.4 Έρευνα και καινοτομία

Η έρευνα και η καινοτομία διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων. Οι νέες τεχνολογίες και τα καινοτόμα επιχειρηματικά και διαχειριστικά μοντέλα είναι απαραίτητα για την αποτελεσματικότερη επεξεργασία των αστικών λυμάτων και για μείωση του κόστους συμμόρφωσης. Το 7ο πρόγραμμα-πλαίσιο της ΕΕ, για να στηρίξει την έρευνα και την καινοτομία, χρηματοδότησε περισσότερα από 140 έργα έρευνας και καινοτομίας που αφορούν τα λύματα, συνολικής αξίας 330 εκατ. EUR την περίοδο 2007-2013. Άλλα σχέδια υποστηρίζονται ή πρόκειται να υποστηριχθούν από το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» την τρέχουσα περίοδο 2014-2020.

²⁹ Η τελευταία έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων [COM(2016) 105] παρείχε στοιχεία σχετικά με αποφάσεις που εξέδωσε το Δικαστήριο την περίοδο 2013-2016. Οι πληροφορίες αυτές επικαιροποιήθηκαν τελευταία στις 10 Απριλίου 2017.

5. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Υποβάλλεται πολύ μεγάλος όγκος δεδομένων στην κεντρική βάση δεδομένων του ΕΟΧ. Το γεγονός αυτό δημιουργεί δυσκολίες για την εξαγωγή, τη χρήση και την εμφάνιση των διαθέσιμων δεδομένων, καθώς και για τη διασύνδεση των δεδομένων με άλλες συναφείς βάσεις δεδομένων και πηγές πληροφοριών, όπως η υποβολή εκθέσεων σχετικά με την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα, το Natura 2000, την οδηγία για τα ύδατα κολύμβησης ή την κατάσταση του περιβάλλοντος. Το επικαιροποιημένο εργαλείο προβολής δεδομένων του ΕΟΧ έχει βελτιώσει την πρόσβαση σε πληροφορίες σε επίπεδο ΕΕ³⁰. Η διαδικασία υποβολής εκθέσεων και η πρόσβαση του κοινού σε περιβαλλοντικές πληροφορίες έχουν βελτιωθεί χάρη στην ανάπτυξη μιας εύχρηστης ψηφιακής πλατφόρμας³¹ σε εθνικό επίπεδο, εντός ενός δομημένου πλαισίου εφαρμογής και πληροφοριών (SIIF). Αυτό συνέβη κατά την εκπόνηση της ένατης έκθεσης. Το SIIF είναι ένα διαδικτυακό εργαλείο ανοικτού κώδικα, που καθιστά δυνατή την αυτοματοποιημένη και τυποποιημένη επεξεργασία και διάδοση των δεδομένων.

Σχήμα 13 — Παράδειγμα της εικόνας της εθνικής πλατφόρμας της ΙΕ

Στο πλαίσιο του SIIF 28 εθνικές πλατφόρμες διαδίδουν δεδομένα μέσω διαγραμμάτων, χαρτών, πινάκων και στατιστικών, ενώ μια γεωχωρική συνιστώσα εκτελεί επίσης αυτόματους υπολογισμούς. Παρέχονται επίσης πληροφορίες σχετικά με τα σχεδιαζόμενα έργα, με σκοπό την επίτευξη συμμόρφωσης με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων. Επιπλέον, σ' αυτό το εργαλείο είναι πλήρως ενσωματωμένες οι πληροφορίες σχετικά με τα ύδατα κολύμβησης, το Natura 2000 και την ποιότητα των ποτάμιων υδάτων.

6. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

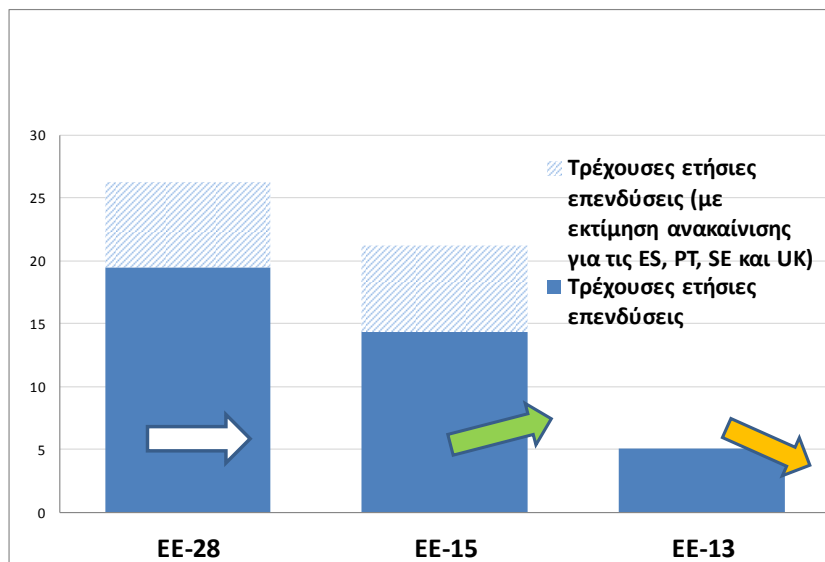
Η οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, μαζί με τις οδηγίες για το πόσιμο νερό και για τα απόβλητα, είναι από τις πράξεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ που έχουν τις μεγαλύτερες οικονομικές επιπτώσεις. Η οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων συμβάλλει σημαντικά στις επενδύσεις στον τομέα της συντήρησης και στην περαιτέρω βελτίωση των υποδομών επεξεργασίας λυμάτων στην Ευρώπη, καθώς και στην παροχή ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος στις εταιρείες που δραστηριοποιούνται εκτός Ευρώπης.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ-28 έχουν αναφέρει λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τα τρέχοντα και τα σχεδιαζόμενα 11 500 έργα που αποβλέπουν στην επίτευξη συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων. Μεταξύ αυτών, τουλάχιστον 6 000 μονάδες επεξεργασίας αναμένεται να κατασκευαστούν ή να ανακαινιστούν, με συνολική δυναμικότητα επεξεργασίας περίπου 94 εκατομμυρίων μονάδων ι.π., δηλ. του 12 % του συνόλου της ΕΕ.

³⁰ https://tableau.discomap.eea.europa.eu/t/Wateronline/views/UWWTP/Menu?embed=y&showShareOptions=true&:display_count=no&showVizHome=no

³¹ Οι ευρωπαϊκοί δικτυακοί τόποι σχετικά με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων στα 28 κράτη μέλη (http://ec.europa.eu/environment/water/water-urbanwaste/index_en.html).

Σύμφωνα με τις εκθέσεις των κρατών μελών, έχουν αυξηθεί οι επενδύσεις στα αστικά λύματα και έχουν σταθεροποιηθεί στα 19 έως 25 δισ. EUR ετησίως (παρά το γεγονός ότι ορισμένα κράτη μέλη παρέχουν μόνο μερική ενημέρωση, παραλείποντας τα στοιχεία που αφορούν την ανακαίνιση και την επέκταση των υποδομών). Οι επενδύσεις στον συγκεκριμένο τομέα αντιπροσωπεύουν, κατά μέσο όρο, 38-50 EUR ανά κάτοικο ετησίως.

Σχήμα 14 — Επενδύσεις σε νέα και ανακαινισμένα συστήματα συλλογής και εγκαταστάσεις επεξεργασίας στην ΕΕ (δισ. EUR/έτος)

Σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς, διαπιστώνεται μείωση των επενδύσεων για την ΕΕ-13, σύμφωνα με τα αριθμητικά στοιχεία που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο του άρθρου 17. Αυτό οφείλεται στα υψηλότερα ποσοστά εφαρμογής.

Με βάση τις εκτιμήσεις των κρατών μελών, απαιτούνται επενδύσεις ύψους περίπου 49 δισ. EUR εντός της επόμενης 10ετίας, ώστε να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων. Αυτό περιλαμβάνει επενδύσεις σε ολοένα και μεγαλύτερο αριθμό έργων για τη μείωση των υπερχειλίσεων ομβρίων υδάτων και στη μερική ανανέωση/βελτίωση των υποδομών (π.χ. αντικατάσταση των IAS από τα αποχετευτικά δίκτυα). Τα ενωσιακά κονδύλια αναμένεται να καλύψουν εν μέρει τις εν λόγω επενδύσεις.

Οι επενδύσεις αναμένεται ότι θα αυξηθούν στα άλλα 15 κράτη μέλη, και θα αφορούν κυρίως την ανανέωση των υποδομών και τον καλύτερο έλεγχο των βροχοπτώσεων (υπερχειλίσσεις ομβρίων υδάτων). Ορισμένες χώρες, όπως η IT ή η ES, εξακολουθούν να πρέπει να αυξήσουν σημαντικά τις επενδύσεις τους, προκειμένου να επιτύχουν πλήρη συμμόρφωση με τις βασικές απαιτήσεις της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων.

Είναι σημαντικό να τονιστεί η σημαντική συμβολή του τομέα των λυμάτων³² στο σύνολό του, συμπεριλαμβανομένων των εξαγωγών, στην ευρωπαϊκή οικονομία. Ο κλάδος αυτός δημιουργεί αξία παραγωγής ύψους περίπου 96 δισ. EUR ετησίως και προστιθέμενη αξία περίπου 41 δισ. EUR ετησίως. Επιπλέον, δημιουργεί περίπου 600 000 ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης.

³² <http://ec.europa.eu/eurostat/web/environment/environmental-goods-and-services-sector/database>

Επί του παρόντος, η Επιτροπή εξετάζει το ενδεχόμενο να αξιολογήσει τις συνολικές επενδυτικές ανάγκες όσον αφορά τη συντήρηση και την κατασκευή νέων εγκαταστάσεων σε όλη την ΕΕ.

7. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΛΥΜΑΤΩΝ

Η Επιτροπή διενεργεί αξιολόγηση της οδηγίας. Το πεδίο εφαρμογής και οι στόχοι της αξιολόγησης παρουσιάζονται στον χάρτη πορείας, ο οποίος έχει δημοσιευθεί με σκοπό την υποβολή παρατηρήσεων³³.

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το 2014, περισσότερα από 25 χρόνια μετά την έκδοση της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, επιτεύχθηκε σημαντική πρόοδος ως προς την πλήρη εφαρμογή. Αυτό οδήγησε σε σταδιακή αλλά σημαντική βελτίωση όσον αφορά την ποιότητα των ευρωπαϊκών υδάτων. Ωστόσο, παρά το υψηλό —κατά κανόνα— επίπεδο εφαρμογής της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, εξακολουθούν να υπάρχουν ορισμένες δυσκολίες, όπως:

- Περαιτέρω επενδύσεις στον τομέα των λυμάτων για να αυξηθούν ή να διατηρηθούν τα ποσοστά εφαρμογής. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση σε ορισμένα κράτη μέλη που εξακολουθούν να καταγράφουν χαμηλά ποσοστά εφαρμογής και, γενικότερα, στην αυστηρότερη επεξεργασία, σε συνδυασμό με την ανάγκη να εξασφαλιστεί η καλή λειτουργία και η συντήρηση των υποδομών.
- Συλλογή επιπλέον στοιχείων σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας των IAS.
- Βελτίωση της ποιότητας και της ανάκτησης της λυματολάσπης.
- Μείωση των επιπτώσεων που έχουν οι υπερχειλίσσεις ομβρίων υδάτων που ρυπαίνουν τα υδατικά συστήματα με μη επεξεργασμένα λύματα. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τα εξής μέτρα:
 - προώθηση συστημάτων φυσικής συγκράτησης του νερού·
 - βελτίωση της διαχείρισης των δικτύων που είναι συνδεδεμένα με τις μονάδες επεξεργασίας·
 - επιπλέον επενδύσεις (όταν είναι απαραίτητες³⁴).
- Βελτίωση των συνδέσεων μεταξύ των βασικών απαιτήσεων της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων και της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα, ιδίως όταν αυτές οι απαιτήσεις δεν επαρκούν για να επιτευχθεί συμμόρφωση με τους στόχους της εν λόγω οδηγίας-πλαισίου όσον αφορά την ποιότητα του νερού.
- Αύξηση της επαναχρησιμοποίησης των επεξεργασμένων λυμάτων (σε περιπτώσεις λειψυδρίας), με παράλληλη εξασφάλιση της ενδεικνύμενης ποιότητας των υδάτων.
- Βελτιστοποίηση της κατανάλωσης ενέργειας από τα συστήματα αποχέτευσης, με την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές σε επίπεδο σταθμού επεξεργασίας (π.χ. βιοαερίου), όταν αυτό είναι δυνατόν.

³³ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/ares-2017-4989291_en

³⁴ Μελέτη για τις υπερχειλίσσεις ομβρίων υδάτων: <https://circabc.europa.eu/w/browse/e00a649a-7eb4-40b3-9b19-f5ace7a80e08>

- Εξασφάλιση της προσιτότητας των υπηρεσιών λυμάτων από οικονομική άποψη, με την επίγνωση ότι οι ανάγκες για επενδύσεις στον τομέα των υδάτων υπερβαίνουν την απλή συλλογή και επεξεργασία, καθώς περιλαμβάνουν επίσης το πόσιμο νερό, την προστασία από τις πλημμύρες και τη διαθεσιμότητα νερού σε ορισμένες περιφέρειες.

Αυτές οι προκλήσεις και τα άλλα συμπεράσματα της επικείμενης αξιολόγησης θα τροφοδοτήσουν τον προβληματισμό της Επιτροπής για την πιθανή περαιτέρω δράση της. Εν τω μεταξύ, θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εφαρμογή της οδηγίας, και οι δραστηριότητες στο πλαίσιο της υποβολής εκθέσεων θα βελτιωθούν προκειμένου να εξασφαλιστεί κατάλληλη και έγκαιρη συλλογή και αξιολόγηση δεδομένων.